

3. Золотарева А.А. Диагностика индивидуальных различий перфекционизма личности : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология. История психологии» / А.А. Золотарева. – Москва, 2012. – 25 с.

4. Кашина О.П. Проблема перфекционизма и нарциссизма в современном обществе / О.П. Кашина // Вестник Нижегородского университета Н.И. Лобачевского. – 2010. – № 2(18). – С. 41-46.

5. Холмогорова А.Б. Нарциссизм, перфекционизм и депрессия / А.Б. Холмогорова, Н.Г. Гаранян // Московский психотерапевтический журнал. – 2004. – №4. – С. 18 – 35.

6. Adkins K. Perfectionism and suicidal preoccupation. Journal of Personality. 1996. V. 64. № 2. P. 536-546.

7. Namachek D. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. Psychology. 1978. № 15. P. 27-33.

8. Parker W.D., Adkins K.K. Perfectionism and the gifted. Roeper Review. 1995. V.17. № 3. P.173-176.

9. Slaney R., Ashby J., Trippi J. Perfectionism: Its measurement and career relevance. Journal of Career Assessment. 1995. V. 3. № 2. P. 279-297.

УДК 159.942+364-787.522]:378.011.3-052

*Березовська Лариса Іванівна,
Котубей Тетяна Петрівна,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна*

МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ТА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Спрямованість є важливою характеристикою особистості, що проявляється в стійкій спрямованості думок, почуттів, бажань, психологічних стосунків і вчинків і є наслідком домінування провідних мотивів та ціннісних орієнтацій, а протиріччя виступають джерелами як позитивних, так і негативних варіантів професійного розвитку особистості.

У вивченні спрямованості особистості у психології склалися різні наукові школи і напрямки: теорія установки (Д.Н. Узнадзе), відносин особистості (В.Н. Мясіщев, Б.Ф. Ломов), теорія значущості (Н.Ф. Добринін), потреб і мотивів (С.Л. Рубінштейн, А.Н. Леонтьєв, Л.І. Божович). У психологічній літературі розглядаються різні типи спрямованості особистості, зокрема: особистісна, колективістська, ділова (Б. Басс, М. Кучер, В. Смекал), гуманістична, егоїстична, депресивна (Д.І. Фельдштейн, І.Д. Єгоричева). Однією із найбільш представлених та досліджених є професійна спрямованість особистості (Є.А. Клімов, Н.В. Кузьміна та ін.). Водночас, окремими вітчизняними науковцями (О.Н. Доценко, І.А. Курапова, Н.Ю. Спірідонова) доводиться роль емоційної спрямованості особистості, що виступає одним із

внутрішніх індикаторів формування успішного професійного шляху на різних етапах професійної діяльності та у процесі здобуття професійної освіти.

Б.І. Додонов до емоційної спрямованості він відносив такі емоції, які у свідомості людей формують цінні переживання. Запропонував розрізняти такі типи емоційної спрямованості: альтруїстична, комунікативна, глорична, практична, пугнічна, романтична, пізнавальна, естетична, гедоністична та акізитивна.

Зі вступом до вищого навчального закладу юнаки і дівчата потрапляють у нові, незвичні для них умови, що неминуче спричиняє ламання динамічного стереотипу і пов'язаних з ним емоційних переживань. Вирішення питання адаптації студентів до навчання у ВНЗ хвилює цілу низку вітчизняних науковців. Так, зокрема проблеми соціально-психологічної адаптації студентів до навчання у ВНЗ досліджували Т.Алексеева, О.Венгер, В.Гамов, О.Гречишкіна, Н.Дятленко, Г.Левківська, Є.Резнікова, О.Солодухова, Ф.Хайруллін, А.Фурман та ін.; педагогічні аспекти адаптації студентів В.Штифурак, В.Сорочинської та ін.; труднощі початкового етапу навчання і чинники, що впливають на процес адаптації А.Андреева, Ю.Бохонкова, С.Гапонова, В.Острова, О.Прудська. Ціла низка вчених (М.Вієвська, Л.Красовська, О.Стягунова, Н.Дятленко, О.Маріна, Л.Гармаш, Н.Коцур, Т.Буяльська, М.Прищак та ін.) роблять акцент на важливості адаптації першокурсників до навчання, адже саме вони відчувають різку зміну багатьох аспектів свого життя і вважають, що успішність перебігу процесу адаптації є запорукою успішного подальшого функціонування у певній структурі у певному соціумі.

Емоційну спрямованість та адаптацію у студентів доцільно досліджувати за такими емпіричними методиками як: методика вивчення загальної емоційної спрямованості особистості Б.І. Додонова, анкета «Задоволеність умовами навчання у ВНЗ»; методика дослідження адаптованості студентів у ВУЗі (Т.Д. Дубовицька, А.В. Крилова); методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі та опитувальник рівня реактивної та особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна.

Методика Б.І. Додонова дозволяє виміряти загальну емоційну спрямованість особистості. А також такі типи емоційної спрямованості як: альтруїстичну, комунікативну, глоричну, праксичну, пугністичну, романтичну, гностичну, естетичну, гедоністичну, акізитивну. За методикою дослідження адаптованості студентів у ВУЗі (Т.Д.Дубовицька, А.В. Крилова) визначають адаптованість до навчальної групи та навчальної діяльності. Анкета «Задоволеність умовами навчання у ВНЗ» дозволяє дослідити причини, що вплинули на вибір ВНЗ, особливості ставлення до організації навчального процесу у ВНЗ; питання про відповідність обраної спеціальності очікуванням студентів; морально-психологічний клімат в академічній групі; труднощі навчання; допомогу, що надає куратор. За методикою для оцінки рівня реактивної та особистісної тривожності Ч.Д.Спілбергера та Ю.Л.Ханіна визначається рівень прояву тривожності у студентів у процесі адаптації. Методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі дозволяє вивчити

стиль та структуру міжособистісних відносин та їх особливостей, соціальних орієнтацій, а також вивчити уяву досліджуваного про себе, «своє ідеальне Я», відношення до самого себе. Визначити наступні типи ставлення до оточуючих: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, підлеглий, залежний, доброзичливий, альтруїстичний.

Таким чином, методика вивчення загальної емоційної спрямованості особистості Б.І. Додонова, анкета «Задоволеність умовами навчання у ВНЗ»; методика дослідження адаптованості студентів у ВУЗі (Т.Д. Дубовицька, А.В. Крилова); методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі та опитувальник Спілбергера-Ханіна є валідними, надійними та широко вживаними і тому дозволяють дослідити емоційну спрямованість та адаптацію студента до вищого навчального закладу.

Література:

1. Березовська Л.І. Дослідження емоційної спрямованості працівників освітніх організацій з проявами емоційного вигорання. / Л.І. Березовська // Science and Education a New Dimension/ pedagogy avd Psychology, II (17), Issue: 35, 2014. – С. 103 – 106.

2. Казміренко В.П. Програма дослідження психолого-соціальних чинників адаптації молодшої людини до навчання у ВНЗ та майбутньої професії / В.П. Казміренко // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. - №6. – С. 76-78.

3. Немов Р.С. Психологія: уч. для студ. выс. пед. уч. завед.: В 3 кн. / Р.С. Немов. – М.: Просвещение, 1995. – Кн. 1. – 576 с.

4. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології / Т.І. Пашукова, А.І. Допіра, Г.В. Дьяконов / за ред. Т.І. Пашукової. – 2-ге вид., стер. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2006. – 203 с.

5. Толков О.С. Психологічні аспекти емоційної спрямованості студентів ВНЗ / О.С. Толков. // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України Проблеми сучасної психології. 2014. Випуск 26 – С. 526-535.

6. Фурман А.В. Психодіагностика особистісної адаптивності / А.В. Фурман // Наукове видання. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 197 с.

УДК 373.3.015.31:159.952.13

*Брижак Надія Юріївна,
Тисяччин Іванна Михайлівна
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сьогодні з-поміж важливих завдань, що постають перед системою освіти, особливої актуальності набуває проблема розумового виховання молодшого

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>